

Franckesche Stiftungen zu Halle

Manuale Quadripartitum h.e. Vtilis Ad Intelligentiam Scripturam Regulae à Michaelis Neandri Opusculo Exegetico Depromptum

Neander, Michael

Halae Magdeburgicae, MDCCXXXIII.

VD18 13428160

Pars III.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-200036

bus comminatur Deus, se peccatum se vere puni-
 turum, a peccando absterrentur. Irem,
 cum verbo, fide & oratione instructi, non ob-
 sequuntur concupiscentiis carnis.

„Hoc modo resistentes carni, clavis cruci
 eam affigunt, cum affectibus & desideriis, ut
 quanquam caro sit viva, & adhuc moveat se,
 tamen non possit perficere quod velit, cum ma-
 nibus & pedibus ligatis cruci affixa sit. Pii ergo
 dum hic vivunt, crucifigunt carnem, hoc est,
 sentiunt quidem concupiscentias ipsius, sed
 non obsequuntur eis. Induti enim armatura
 Dei, fide, spe & gladio Spiritus, repugnant car-
 ni, ac istis armis spiritualibus ceu clavis quibus-
 dam eam affigunt cruci, ut etiam invita spiritui
 subjecta esse cogatur. Postea morientes pror-
 sus eam exuunt, & resuscitati habebunt carnem
 sine affectibus & concupiscentiis.,

PARS III.

*Luthero Brentium jungamus, qui
 Commentario in Esaïam Iol. 809.*

*& seqv. dum Prophetæ ca-
 put LIII. enarrat, se-
 quentia scribit:*

OBLATUS EST, QVIA IPSE
 VOLVIT &c.

C 2

Iuxta

Iuxta hebræam veritatem sic legendum est. Multatus, seu violentiam passus est, & afflictus. Ubi enim vulgata editio habet (voluit) ibi est in hebræo textu נָעַנְה Naaneh, quod significat afflictum seu inique tractatum. Pro quo existimo interpretem legisse נִעְמָה Naameh, quod significat placuit. Cum igitur ante dictum sit, quod iniquitas omnium nostrum impetum fecerit in filium Dei, & conjecerit eum in extremam deformitatem, describitur nunc, quanta obedientia, quanta patientia filius Dei hunc impetum susceperit. Et si enim violenter, crudeliter, & iniquis modis tractatus est, tamen non aperuit (inquit) os suum. Sicut ovis, quæ ducitur ad mactationem, & sicut agnus, qui cum tondetur, obmutescit nec aperit os suum. Hunc locum Petrus & interpretatur, & cohortatur nos ex eo, ut exemplo Christi non reddamus mala pro malis. Quæ est, inquit, laus, si cum peccantes alapis cedimini, suffertis? At si cum benefacitis, & tamen malis afficimini, suffertis, hæc denuum est gratia apud Deum. Siquidem in hoc vocati estis, quoniam & Christus afflictus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut in sequeremini vestigia ejus. Qui peccatum non fecerat, nec inventus est dolus in ore ejus, qui cum maledictis incesferetur, non regessit maledicta, cum malis afficeretur, non minabatur, sed tradidit vindictam ei, qui judicat iuste &c. Etenim homines, cum male tractantur, mala vicissim regerunt, cum percutiuntur, vicissim percutiunt, & putant hanc vicissitudinem

dinem esse rectam iustitiam. Filius autem Dei, tantum abest, ut mala malis rependerit, ut potius bona pro malis reddiderit. Vide mihi oviculam. Hæc sive tondeatur, sive ad lanienam trahatur, non remorder, imo ne vociferatur quidem, sed sustinet omnia patientissime. Sic & filius Dei raptus ad lanienam crucis, non inuictus est virulenter in raptos, sed factus est obediens usque ad mortem. Ac alii quidem homines, violentiam passi, etsi coguntur aliquoties os cohibere, ne verbis remurmurent, aut sua sponte abstinere se a convitiis, ne iis potentior, qui vim infert, magis irritent, quam mitigent, tamen cor solet esse natura sua impatientissimum, præsertim cum iudicat sibi injuria fieri, & cum non audet verbis usurpare licentiam in malefactorem, flagellat eum gravissimis cogitationibus animi. Filius autem Dei, in afflictione sua, non solum non remurmuravit verbis, sed ne cogitatione quidem precatus est mala malefactoribus suis, imo potius pro crucifixoribus suis oravit, quemadmodum postea sequitur. Qua obedientia & patientia præstitit nobis & beneficium & exemplum. Beneficium est, quod hac obedientia fecit nobis Deum Patrem propitium: & sicut antea per inobedientiam unius hominis, quemadmodum Paulus ait, peccatores constituti fuimus multi, ita per obedientiam unius iusti constituuntur multi. Exemplum est, sicut paulo ante ex Petro recitavimus, quod non debeamus mala malis rependere, sed malum bono vincere. Durum hoc videtur carni, sed Spiritus Christi iudicat esse æ-

quissimum, quippe quod nihil æquius sit, quam verbo Dei, quo iubemur proximum diligere, ac etiam inimico benefacere, obedientiam præstare.

DE ANGVSTIA ET DE IVDICIO SVBLATVS EST GENERATIONEM EIVS &.

Quid? Dicit quispiam. Filius Dei percussus est, & pessime omnium afflictus est, propter nostras iniquitates. Nunquid ergo his vulneribus & afflictionibus periit? Nunquid sic nos iuvit, ut interea ipse perpetuo occubuerit? Sic patriam suam juvare visi sunt, Curtius & Decius Romani, ut tamen ipsi interierint. Sed longe alia est filii Dei conditio. Hic enim etsi captus, victus, angustius obrutus, morti adjudicatus, & tandem mortuus fuit, tamen de vinculis, de angustis, & de morte ita sublatuS est, ut generationem seu durationem eius nullus verbis explicare possit. Resurrexit enim a mortuis, & durat nunc æternis, ut ita dicam, generationibus, ac perpetua ætate. Regni ejus nullus est finis. Christus, inquit Paulus, excitatus a mortuis, non amplius moritur, mors illi non amplius dominatur. Quis ergo est, qui postquam Christus a mortuis resurrexit, generationem, seu durationem ejus enarrare queat? Hæc est scriptura illa, quam Eunuchus Reginæ Candaces in curru legit, & quam Philippus jubente Spiritu sancto, interpretatus est de Jesu Christo Salvatore nostro, quemadmodum scriptum est Act. VIII, Quare etiam si angelus de cælo reclamaret, & de alio interpretaretur, tamen nihil nobis certius est, quam quod hæc de solo Domino nostro

JE

Jesu Christo intelligenda sint. Precandum autem nobis est, ut quem fructum hæc scriptura attulit in Eunuchō Æthiopico, eundem etiam in nobis afferat, ut vere credamus filium Dei esse Jesum Christum (*), & per viam nostram gaudentes incedamus.

*Hæc Brentius; quibus jungendus est sequens
Ecclesiæ Hymnus, qui ad melodiam: Chri-
stus der uns selig macht; inge-
minari poterit.*

Patris sapientia,
Veritas diuina,
Deus homo captus est

C 4

Hora

(*) Qui in exinationis statu ab incredulis ludibrio habebatur, ut speciatim passionis tempore fiebat; cum igitur post gloriosam resurrectionem cælum ingressus est & ad patris dexteram sedet, hostium equidem furor nondum cessat. Suo autem fulgore Christi verba radiant, Ioh. V, 22. 23. *Nec enim pater judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio: Ut omnes honorent Filium, prout honorant Patrem: qui non honorat Filium, non honorat Patrem, ut qui miserit eum.*

Quid quæso ad hæc infelices discipuli illius infauisti *Fausi Socini* sunt dicturi? Mortales isti, certi miserrimi in extremo judicii die videbunt, quam magna olim Majestate Redemptor noster, cujus gloriam Osterodus alique, qui & nostra ætate ac memoria extenuare frustra proli dolor! satagunt, futurus est vivorum & mortuorum Iudex.

Relix, quem faciunt aliena perculo cautum.

Hora matutina.

A suis discipulis
Cito derelictus,
Iudæis & venditus,
Traditus, afflictus.

2. Hora prima ductus est

Iesus ad Pilatum,
Falsis testimoniis
Multum accusatum
In collum percutiunt,
Manibus ligatum,
Vultum DEI conspuunt,
Lumen cæli gratum.

*3. Crucifige clamitant**Hora tertiarum,*

Illususque induitur
Veste purpurarum:
Caput ejus pungitur
Corona spinarum,
Crucem portat humeris
Ad locum pœnarum.

4. Hora sexta Iesus est

Cruci conclavatus
Et est cum latronibus
Pendens deputatus,
Præ tormentis sitiens
Felle saturatus.
Agnus crimen diluit,
Sed ludificatus.

5. Hora nona Dominus

Iesus exspiravit,

Eli